B

ÚJ STÍLUSÚ BALLADÁK

BETYÁRBALLADÁK

139

BOGÁR IMRE

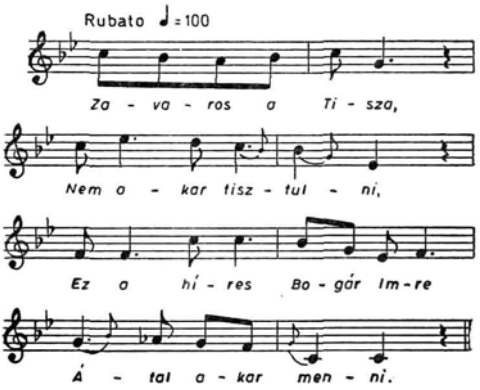

Átal akar menni,
Csikót akar lopni,
Kecskeméti ződ vásárra
Pénzt akar csinálni.

„Kocsmárosné, hallja,
Száz icce bort adjon,
Kináljam meg a vármegyét,
Hogy ne legyek rabja!”

Huncfut a vármegye,
Nem iszik belőle,
Ez a híres Bogár Imre
Most van a kezibe.

„Láncot a zsiványra,
Kezire, lábára!”
Deli Marcsa, a babája,
Már hiába várja.

Nézz ki, Marcsa, nézz ki
Ablakod firhangján!
Most kísérik Bogár Imrét
Aranyszín paripán.

Arany a kantárja,
Ezüst a zablája,
Ez a híres Bogár Imre
Annak a gazdája.

Harangoznak délre,
Fél tizenkettőre,
Most kísérik Bogár Imrét
A vesztőhelyire.

Harangoznak délre,
Pont tizenkettőre,
Hóhér mondja: Bogár Imre,
Lépjen fel a székre.

Fellépett a székre,
Feltekint az égre.
„Jaj, Istenem, sok rablásim,
Most jutnak eszembe!”

Válaszút (Mezőség), 1956

140

PATKÓ BANDI

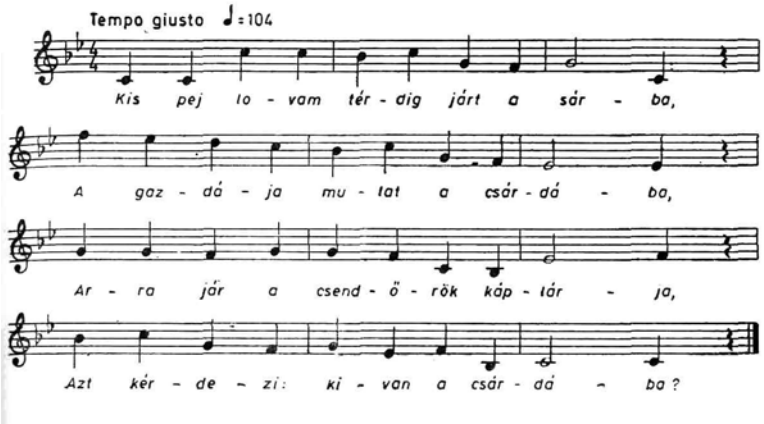

Feleli a csaplárosné lánya:
Patkó Bandi mulat a csárdába.
Hívja ki hát, csaplárné, egy szóra,
Nem bántjuk mi, csak intjük a jóra.

Patkó Bandi ezt feleli rája:
Fel sem állok száz zsandár szavára,
Fel sem állok, meg sem adom magam,
Hogyha tetszik, vigye el a lovam.

Kis pej lovam nem annyira bánom,
Csak a rávaló szerszámom bánom,
Cifra nyergem s a bugyilárisom,
Abba hever százezer forintom.

Százat adtam ezér' a csikóér',
Százat pedig egy szép szőke lányér',
Százat pedig egy szép szőke lányér',
Kit nem adnék széles e világér'.

Jó a tréfa, jó a maga helyén,
De bosszant, ha mértéktelenül mén,
Ki megbosszant, legyen az akárki,
Megtanítom keztyűbe dudálni.

De te, kislány, mit húzódol tőlem,
Hiszen én azt nem neked mesélem,
Gyere mellém, eszem a szépséged,
E világér' nem bántalak téged.

Mákófalva (Kalotaszeg), 1969

141

RÓZSA SÁNDOR. I.

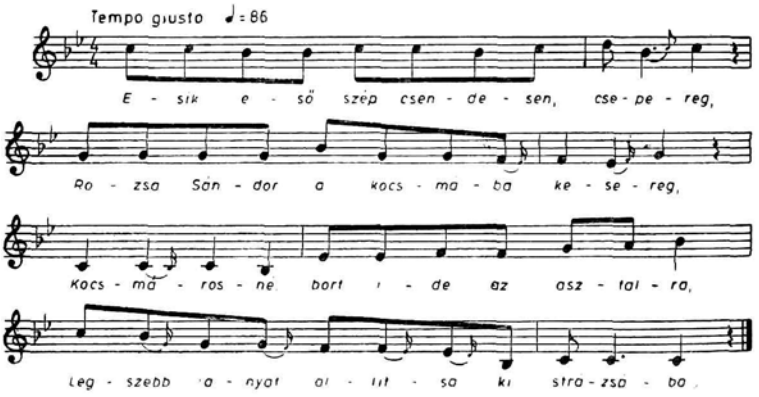

Édesanyám, én strázsába nem állok,
Amott jönnek a szuronyos zsandárok,
Rózsa Sándor nem vette ezt tréfára,
Felugrott a bársony szőrű lovára.

Felugrott a bársony szőrű lovára,
Kivágtatott a Gyulai pusztába,

Lova lába megbotlott egy fenyőbe,
Ott fogták el Rózsa Sándort örökre.

Komiszáros most tőti a fegyverét,
Hogy lője le a betyárnak a fejét.
Ejnye azt a kutya betyár mindenét,
Lovát félti, nem a gyászos életét.

Arra kérem én a zsandár urakat,
Eresszék el csak a jobbik karomat,
De a zsandár azt válaszolta rája:
Vasat veretek mind a két karodra.

Le az úton szép csendesen, lefelé,
Szamosújvár börtönkapuja felé,
Szamosújvár börtönfala de sárga,
Oda leszek életfogytig bezárva.

Megizenem én az édesanyámnak,
Küldjön párnát szegény Sándor fiának,
De az anyja azt válaszolta rája:
Göndör haja legyen az ő párnája.

Megizenem én a feleségemnek,
Viselje gondját mind a két gyermeknek,
Sem kondásznak, se mesternek ne adja,
Legyenek betyárok, mind vót az apja.

Feketelak (Mezőség), 1965

142

RÓZSA SÁNDOR. II.

Esik eső, szép csendesen csepereg,
Rózsa Sándor a kocsmába kesereg.
Ki-kinyitja a kocsmának ablakát,
Úgy hallgassa az eső zuhogását.

Kocsmárosné bort ide az asztalra,
Legszebb lányát állítsa ki sztrázsába!
Édesanyám, én sztrázsába nem állok,
Amott jönnek a szuronyos zsandárok!

Rózsa Sándor ezt nem vette tréfára,
Felugrott a bársonyszőrű lovára.
Úgy vágtatott a bakonyi erdőbe,
Lova lába megbotlott egy gyökérbe.

Rózsa Sándor leesett a lováról,
Úgy fogták el a betyárt az útjáról.
Elfogták és feltették egy szekérre,
Úgy vitték a nagyszebeni börtönbe.

Le az utcán, fel az utcán felfelé,
Szamosújvár börtönkapuja felé.
Szamosújvár börtönfala de sárga,
Oda leszek, amíg élek, bezárva.

Kapitány úr, én magamat nem bánom,
Csak a kedves feleségem sajnálom.
Mondják meg a kedves feleségemnek,
Gondját viselje mind a két gyermeknek.

Se kocsisnak, se bojtárnak ne adja,
Mind a kettőt betyársságra tanítsa!
Hadd rugják le a csillagot az égről,
Hadd pusztítsák ki a zsandárt a földről!

Györgyfalva (Kolozsvár), 1970

143

RÓZSA SÁNDOR. III.

Rózsa Sándor nagy betyár,
Rózsa Sándor nagy betyár,
Egy vasárnap délután
Sétál a lányok után.

Édesanyja utánna:
„Sándor fiam, jer haza!”
„Édesanyám, nem megyek,
Háborúba kell menjek.”

„Kocsmárosné, édesem,
Van-e bora mézesen?”
„Van egy kicsi, de nem jó,
Nem betyároknak való.”

„Nem vagyunk mi betyárok,
Utonjáró zsiványok,
Nem bántjuk mi a szegényt,
Csak a nagygazda legényt.

Azt sem bántjuk egyébért,
Azt sem bántjuk pénzéért,
Csak szép szeretőjéért,
Csak szép szeretőjéért.”

„Édesanyám, édesem,
Van-e ingem szennyesen?
Ha nincs ingem szennyesen,
Küldök kettőt véresen.

Menjen le a Tiszára,
Menjen le a Tiszára,
Mossa ki szép tisztára,
A fia halálára!”

Bakony erdő gyászba van,
Rózsa Sándor fogva van,
Még vasárnap délután
Vígan sétált az utcán.

Vajdakamarás (Mezőség), 1969

144

MARGITAI BETYÁR. I.

Nem messze van ide Kismargita,
Körös-körül folyja azt a Tisza;
Közepibe a Lebuki csárda,
Ott mulat egy betyár bánatába’.

Amott jön egy csendőrjárőr trappba,
Egyenest a Lebuki csárdába.
„Jó estét, te büszke csaplárosné,
Hát itt ez a pej paripa kié?”

„Jó bort iszik annak a gazdája,
Most érkezett, nincs egy félórája.”
„Küldje ki hát annak a gazdáját,
Nem bántjuk mi, ha megadja magát.”

„Ki se megyek, meg sem adom magam,
Ha úgy tetszik, vigyék el a lovam,
A lovamat ugyan én nem bánom,
Csak a nyerget s kantárt, azt sajnálom.

Szügyelőjén a bugyilárisom,
Abba vagyon háromszáz forintom,
Egyet adtam ezen paripáért,
Kettőt meg a rávaló szerszámért,
Hármat pedig egy barna kislányért.
Kit nem adnék az egész világért.”

Szék (Mezőség), 1969

145

MARGITAI BETYÁR. II.

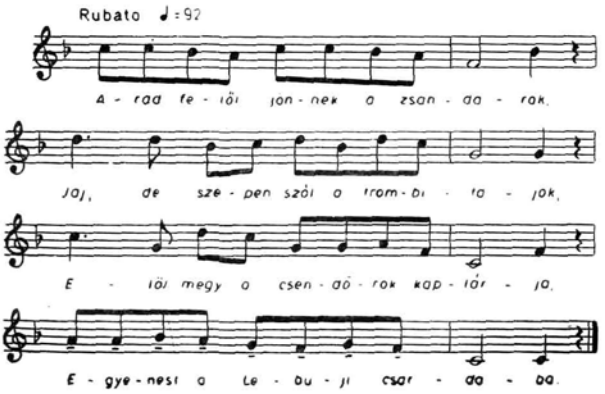

„Adjon Isten jó estét, csárdásné,
Hát ez a szép pej paripa kijé?”
„Jó bort iszik annak a gazdája,
Most jött ide, nincs egy félórája.”

„Küldje ki hát annak a gazdáját,
Vagy jöjjön ki, vagy adja meg magát.”
„Ki se megyek, meg se adom magam,
Ha nem tetszik, hajtsák el a lovam.

Lovam, lovam nem annyira bánom,
Rajta lévő szerszámom sajnálom,
Bánja aztat a bugyelárisom:
Benne fekszik háromszáz aranyom.

Százat adtam a kis pej lovamért,
Százat adtam rávaló szerszámért,
Százat adtam egy szép barna lányért,
Kit nem adnék széles e világért.”

Válaszút (Mezőség), 1960

146

NEM LOPTAM ÉN. I.

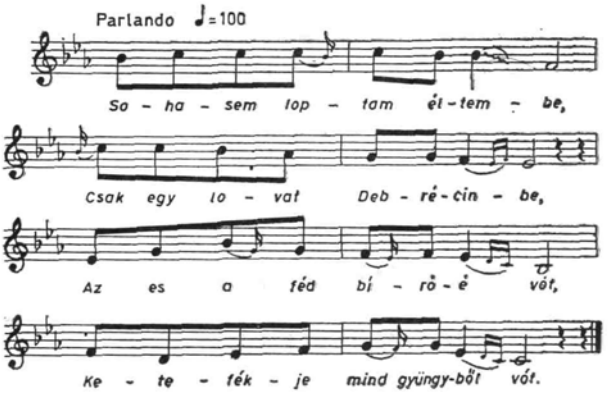

Loptam lovat harminchármat,
Mégsem zergettem a láncat,
Teli zsebem rézbángóval
S az istállóm lopott lóval.

Eladam a lopott lovat,
Veszek véle igaz lovat,
Megkáburgá a féd bíró,
Vegyek neki egy pár lovat.

S ha meghivu vacsorára,
Há felül a paripára,
Meg nem hivu vacsorára,
Fel nem ül a paripára.

De a bíró, kutya bíró,
Nem vevék neki pár lovat,
Nem vevék neki pár lovat,
Regten ingemet béadatt.

Hogy teli zsebem bángóval
S az istálló lopott lóval,
Én Istenem, mit csináljak,
Elmenjek-e, vaj megálljak.

Ha elmenyek, fédig lőnek,
Ha megállok, megketeznek,
Regten a bíróhoz visznek,
Ott ingemet tervényeznek.

De én csak arra gondoltam,
Még álljak el egy pár napat,
Arra mentem mendegéltem,
Még a zéd erdébe értem.

Erdé, erdé, te zéd erdé,
Már én neked mit vétettem,
Árnyékodba lefekedtem,
Ott egy cseppet szenderedtem.

Mikor szemem felvetettem,
Három zsandár áll mellettem.
„Arra kérem az urakat,
Engedjenek bár egy napat.

Nyitsák fel a zéd ládákot,
Kerejsék szentenciákot,
Megitnek-e, vaj meghagynak,
Vaj erekes rabnak zárnak.”

„Meg sem itünk, meg sem hagyunk,
Csak erekes rabnak hagyunk.”
„Én arra kérem magikat:
Engedjenek el ingemet,

Visszaadam lopott lovat,
S a zsebembél rézbángókat!”

Egész világ elengede,
Ferenc József nem engede.

Ferenc József piros vére,
A féd szinnyit fescsék véle,
Hogy ingemet nem engedett,
Erekre temlecre vetett.

Lészped (Moldva), 1955

147

NEM LOPTAM ÉN. II.

Sohase loptam éltembe,
Csak egy lovat Debrecenbe.
Ej! Az es a felbíróé vót,
Kötőfékje mind gyüngyből vót.

Én Istenem, mit csináljak:
Szaladjak-e, vaj megálljak?
Ej, ha megállok, megkötöznek.
Ha elfutok, főbe lőnek.

Én megálltam, megkötöztek,
Regten a bíróhoz vittek;
Ej, ott ingemet tervényeztek,
Örökösen rekesztettek.

Jaj, Istenem, adj egy napot,
Szabaduljanak a rabok,
Ej, a rabok es a rabságból,
Már ingemet a fogságból.

Lészped (Moldva), 1955

148

NEM LOPTAM ÉN. III.

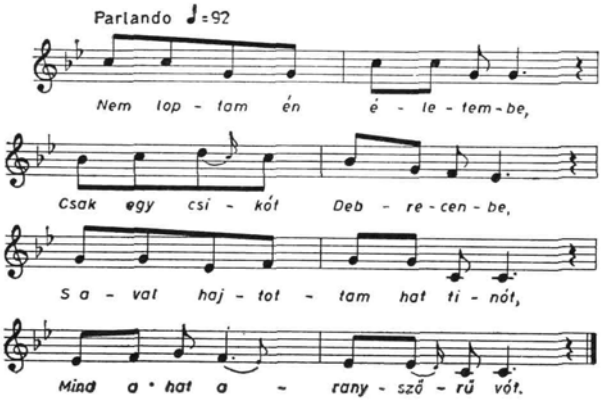

Kettőt adtam egy kislányér',
Kettőt rávaló ruháér',
Gyenge vót a ruhácskája,
Mind rákőtt a tinók ára.

Csütörtökön virjadóra
Bementem egy kiskunyhóba,
El se szenderedtem benne,
Mind rám rohant a vármegye.

Hajdú, hajdú, öreg hajdú,
Mé' nem mondtad, mi az a bú,
Mer' én nem tudtam búsulni,
Hogy még rab es fogok lenni.

S hadd még, hajdú, ezt megbánod,
Hogy a rabot így igázod,
A hátadból szijjat vágok,
Úgy járod a rókatáncot.

Ugrapataka (Gyimesvölgye), 1957

149

VITÁLIS IMRE

Engem hívnak Vitális Imrének,
Nem is engedek én a csendőrnek,
Én életbe nem adom meg magam,
A csendőrök hajtsák el a lovam.

Szentmártonon volt az én lakásom,
Erdő-mező volt az én szállásom.
Kutya csendőr, ne keress engemet,
Mert kutya issza meg a véredet!

A lovamat nem annyira bánom,
Csak a rajta lévő sok szerszámom,
Nyereg alatt a bugyelárisom,
Abba fekszik százezer forintom.

Cifra szűröm lóra van terítve,
A zsebébe két pisztoly megtöltve.
Néném, kednek ne járjon a szája,
Hogy Vitális mulat a csárdába.

Bogártelke (Kalotaszeg), 1970

150

TISZA PARTJÁN ELALUDTAM. I.

Tisza partján elaludtam,
Jaj, de furcsa álmot láttam!
Megálmodtam azt az egyet,
Hogy a babám mást is szeret.

Amikor majd felébredtem,
Kilenc zsandár áll előttem,
A tizedik azt kérdezi:
Hol az utazó levelem?

Állj meg, zsandár, megmutatom,
Csak a lájbim kigombolom,
Elévettem a fegyverem:
„Itt az utazó levelem.”

„Zsandár urak, mit akartok,
Talán vasazni akartok?”
„Mi vasazni nem akarunk,
Sárga csitkót kantározunk.”

„Sárga csitkó nem eladó,
Nem is zsandár alá való,
Mer’ ha arra zsandár ülne,
Még a madár is rab lenne.”

Ugrapataka (Gyimesvölgye), 1958

151

TISZA PARTJÁN ELALUDTAM. II.

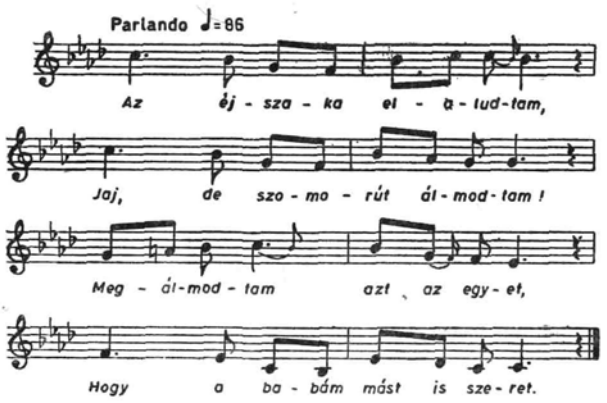

Éjfél táján felébredtem,
Kilenc csendőr áll előttem.
Azt kérdezi: mi a nevem,
Hol az utazó levelem?

Állj meg, csendőr, megmutatom,
Csak a lájbim kigombolom,
Kiveszem a revolverem:
Ez az utazó levelem.

Jaj, Istenem, mit csináljak,
Elfussak-e, vagy megálljak?
Ha elfutok: agyonlőnek,
Ha megállok: békísérnek.

Buza (Mezőség), 1969

152

TISZA PARTJÁN ELALUDTAM. III.

De sok falut, de sok várost bejártam,
De sok rongyos istállóra találtam.
Nem találtam magam alá paripát,
Elloptam a komiszáros pej lovát.

Arra kérem komiszáros uramat:
„Ne lője ki alólam a lovamat!”
„Hej, a betyár, kutya betyár mindenit:
Lovát félti, nem a maga életit.”

Mezőveresegyháza (Mezőség), 1969

153

TISZA PARTJÁN ELALUDTAM. IV.

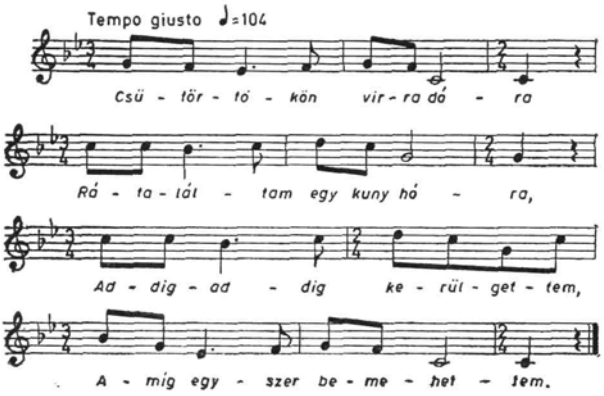

Mikor aztán bemehettem,
Kilenc csendőr áll előttem,
Csendőr azt kérdezte tőlem:
Hol az utazó levelem?

Állj meg, csendőr, megmutatom,
Csak a lájbim kigombolom,
Ötöt-hatot főbe lőttem:
Ez az utazó levelem.

Mákófalva (Kalotaszeg), 1969

154

PÁPAINÉ. I.

Jaj, de széles, jaj, de hosszú az az út,
Amelyiken kilenc betyár elindult.
Lépik egyet, lépik kettőt, hejde, meg-megáll,
Csaplárosné udvarába besétál.

„Csaplárosné, adjon Isten jó estét!”
„Adjon Isten, kilenc betyár, szerencsét!”
„Csaplárosné, ne kívánjon szerencsét,
Még ma éjjel magába ütjük a kést!”

„Maris lányom, eridj le a pincébe,
Bort hozzál fe az aranyos icébe!”
„Csaplárosné, nem kell nekünk a maga bora,
Csak a lelkét tegye ki az asztalra.”

Csaplárosné mikor ezt meghallotta,
A két kezét a fejére kapcsolta:
„Jaj, Istenem, én Istenem, hogy kell meghalni,
Hogy kell nekem három árvát itt hagyni!”

Visa (Mezőség), 1969

155

PÁPAINÉ. II.

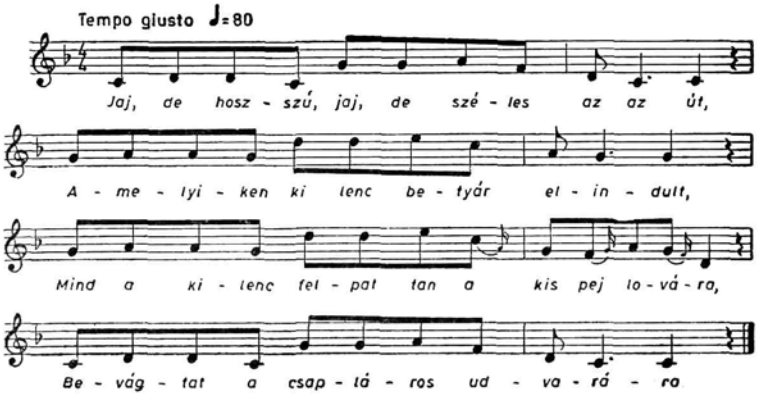

„Adjon Isten, csaplárosné, jó estét!”
„Adjon Isten, kilenc betyár, szerencsét!”
„Csaplárosné, ne kívánjon nékünk szerencsét,
Még az éjjel szívébe szúrjuk a kést.”

Csaplárosné kimegy a kiskertjébe,
Ráborul a márványkő tetejére:
„Én Istenem, vedd magadhoz bűnös lelkemet,
Még az éjjel fődd issza a véremet.”

Méra (Kalotaszeg), 1969

156

BETYÁR LEGÉNY AZ ERDŐBEN

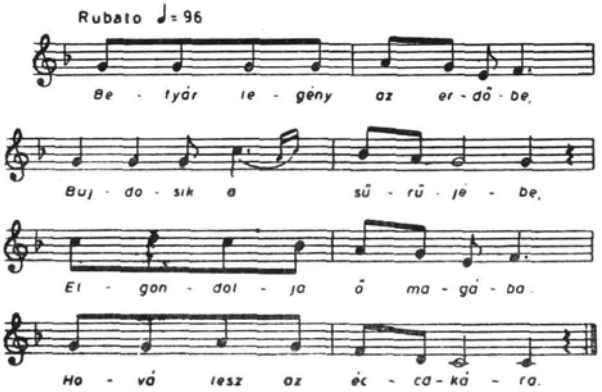

Hová lesz az éccakára,
A babája ablakára,
Bekopogtat betyár módra:
Itthon-e a házigazda?

Nincs itthon a házigazda,
Kerülj, betyár, az ajtóra,
Puha ágyad meg van vetve,
Gyere, betyár, feküdj bele.

Nem fekszem én az ágyadba,
Nem kőtesz fel éfél tájra.
Felkőtlek én, betyár, jókor,
Éfél után egy órakor.

Éfél után egy az óra,
Kelj fel, betyár, indulj útra.
Fel is kelek, el is mejek,
Mer’ nem bírok elaludni.

Irigyeim sokan vannak,
Mind a kutyák, úgy ugatnak,
Nem félek én a kutyáktól,
Irigyeim haragjától.

Hozd fel, Isten, azt a napot,
Ki felsüti a harmatot,
Verd meg, Isten, az urakot,
Szabadítsd meg a rabokot!

Ugrapataka (Gyimesvölgye), 1961

157

BALOG JÓZSI

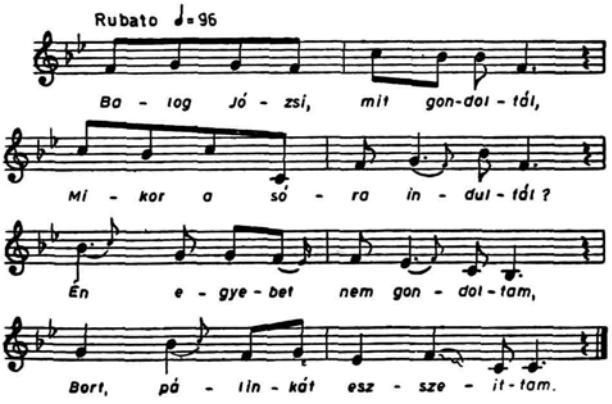

Bort pálinkát esszeittam,
Szerencsétlen útnak fogtam,
Egy ódalba lefeküttem,
S ott egy cseppet szenderettem.

Én magamba azt álmottam:
Három medvével küsködtem,
Én jettembe megébrettem,
Kilenc csendér áll mellettem.

Abba hejbe megkérdeztem:
„Vitéz urak, mit keresnek?”
„Mit kerestünk, meg es kaptuk,
Meg es fogjuk, s el es vigyük.

Meg es fogjuk, s el es vigyük,
Akasztófa alá tegyük.”
„Engedjenek bár egy napot,
Míg egy levelet írhatok.

Ha nem egyet, bár egy felet,
Hogy írjak egy bús levelet
Az én bús feleségemnek
S a nagy tűzhely gyermekemnek.

Teli a szíjam bángóval,
S az istállóm lopott lóval,
Hajtsam el a lopottakat,
S vegyek vele igazakat.”

„Mi megfogtunk s el es viszünk,
Akasztófa alá teszünk,
Mi megfogtunk s el es viszünk,
Akasztófa alá teszünk.”

Románcsügés (Moldva), 1959

158

ÉN IS VOLTAM SZEREDÁBA BEZÁRVA

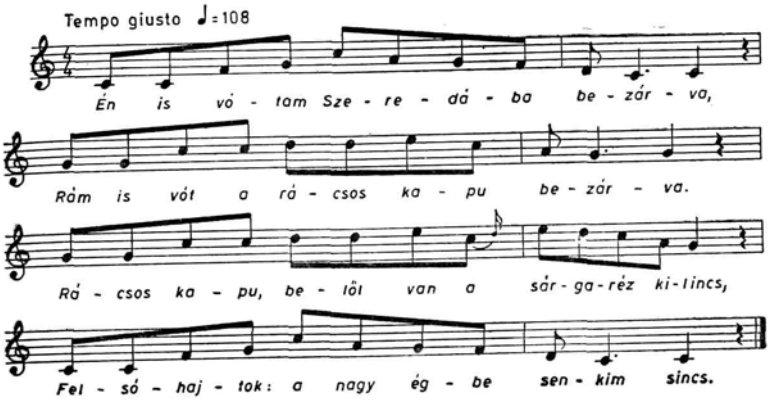

Édesanyám, ha bejön Szeredába,
Ott lát ingem a fogház ablakába.
Rácsos kapu, belől van a sárgaréz kilincs,
Felsóhajtok: a nagy égbe senkim sincs.

Elsárgultam, mint a csere levele,
Elsárgított a fogháznak levesse,
Deci kávé, negyed komisz jár a számomra,
Ne csudálkojz, ha el vagyok sárgulva.

Kövicses a fogháznak az udvara,
Fogházőrök sétálgatnak be rajta.
Tőtött puska, fényes szurony van a hegyikbe,
Úgy kísirnek fel az ügyész elibe.

Édesanyám karján nevelt ingemet,
Mégsem tudja az én bús életemet,
Mer ha tudná az én árva bús életemet,
Éjjel-nappal siratgatna ingemet.

Nyitsd ki, anyám, ződre festett kapudot,
Ereszd be a rég nem látott fiadot.
Beeresztlek, édes fiam, rég hogy vártalak,
Azt gondoltam: soha meg sem is látlak.

Ugrapataka (Gyimesvölgye), 1961

159

A GYIMESI HEGYEK

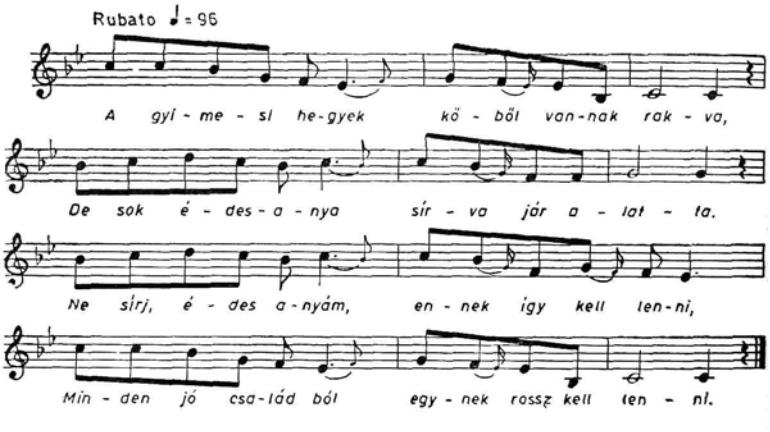

Szállj el, fecskemadár, zöld erdőn keresztül,
Szállj el az anyámhoz, csak ő van egyedül,
Szólj be az anyámnak, nagyon beteg vagyok,
Csikszerdai börtön vaságyán hervadok.

Öreg édesanyám, mér' nem tanyítottál,
Mind a vékony nádat mér' nem hajlítottál,
Hajlítottál vóna, meghajlottam vóna,
Ilyen sorsüldözött sose lettem vóna.

Farkasokpataka (Gyimesvölgye), 1965

160

FELSŐLOKI HEGYEK

Felsőloki hegyek
Kőből vannak rakva,
De sok édesanya
Sírdogál alatta.

Ne sírj, édesanyám,
Ennek így kell lenni,
Minden jó családba
Egynek rossz kell lenni.

Édesanyám vótál,
Mér' nem tanyítottál,
Mind vékony nádszálat
Mér' nem hajlítottál.

Hajlítottál vóna,
Meghajlottam vóna,
Ilyen sorsüldözött
Sose lettem vóna.

Egy kerek asztalnál
Tizenketten ülnek,
Mind a tizenketten
Engem törvényeznek.

Szállj el fecskemadár
Zöld erdőn keresztül,
Szállj le az anyámhoz,
Csak ő van egyedül.

Ha kérdi, hol vagyok,
Mondjad, beteg vagyok,
Csíkszerdai kórház
Vaságyán hervadok.

Ugrapataka (Gyimesvölgye), 1961

161

GYIMESVÖLGYE A HAZÁM

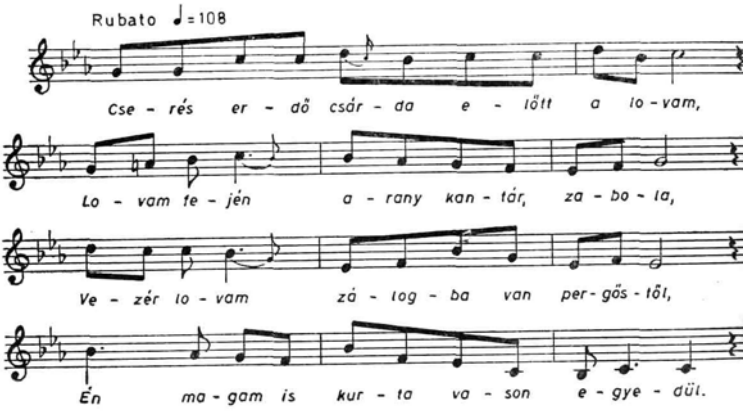

Nem akar a Vezér lovam regelni,
Rézpatkóját haragosan zörgeti,
Visszatekint, visszanéz a pusztára,
Amott jönnek a szuronyos zsandárok.

Egyik zsandár azt mondja a másiknak:
„Hová valók vagytok, kettős betyárok?”
„Gyimesvölgye, Csík vármegye a hazám,
Arra sirat ingem az éldes anyám.”

Dehogy sirat, még eszébe se jutok,
Mert nem tudják, hogy én fogságba vagyok,
Fényes lakat, rozsdás lánc a kezemen,
Jaj, Istenem, hogy sirat a kedvesem!

Dehogy sirat, rég el vagyok felejtve,
Meg se hótam s el se vagyok temetve,
Mikor mentem Szeredából lefelé,
Zörgettem a láncot a zárka felé.

Te bús zárka, hulljon le rólad a zár,
Csak még eccer lehessek szabad madár,
Ha még eccer szabad madár lehetnék,
Felfogadnám, többet fogoly nem lennék.

Borospataka (Gyimesvölgye), 1961

162

ELÉMENTEM A VÁRMEGYE KAPUNÁL

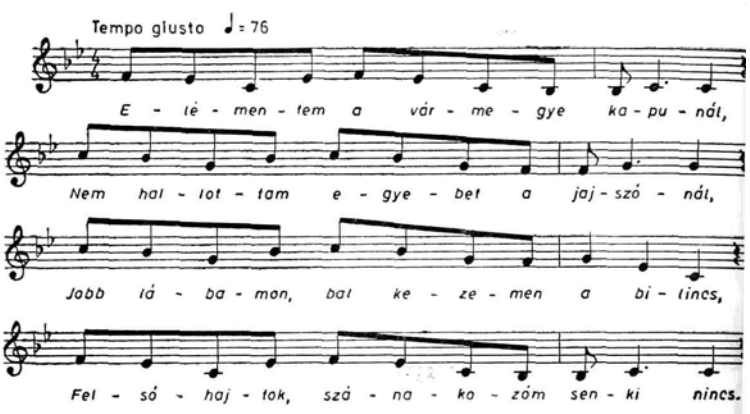

Édesanyám karján nevelt engemet,
Mégse tudja az én bús életemet,
Mert ha tudná az én bús életemet,
Éjjel-nappal csak siratna engemet.

Buza (Mezőség), 1969

163

ADDIG ISZOM A CSÁRDÁBAN

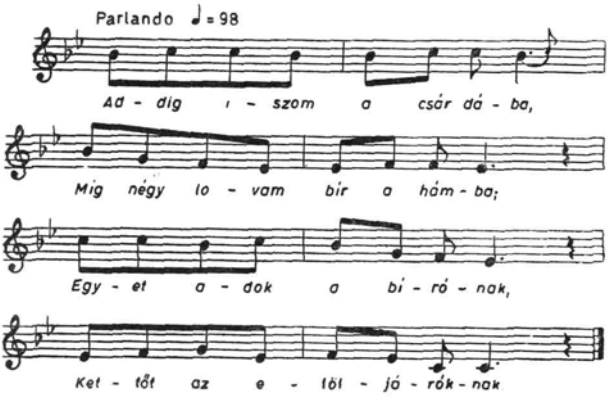

Egyet meghagyok magamnak
Hazafelé menő lónak.
Hazafelé elindultam,
Két csendérvel találkoztam.

„Csendér urak, mit akarnak,
Talán vasalni akarnak?”
„Nem akarunk mi vasalni,
Sudár csitkót kantározni.”

„Sudár csitkóm nem eladó,
Nem es csendér alá való,
Mert ha arra csendér ülne,
Még a madár is rab lenne.”

Nagysorokpataka (Gyimesvölgye), 1960

164

KERES ENGEM A VÁRMEGYE

Van két lovam, almás szürke
Keres engem a vármegye,
A vármegye kapujára
Rá van a nevem pingálva.

Azér' van az rápingálva,
Oda vagyok én bezárva,
El is vagyok már ítélve,
Tizenhárom esztendőre.

Három letelt, tíz még vissza,
Meg se szabadulok soha,
Szerusz, Pista, szerusz, Jankó,
A pénzemnek nem kell zacskó.

Ugrapataka (Gyimesvölgye), 1958

165

ÉN MÉG TIZENNYOLC ESZTENDŐS NEM VOLTAM

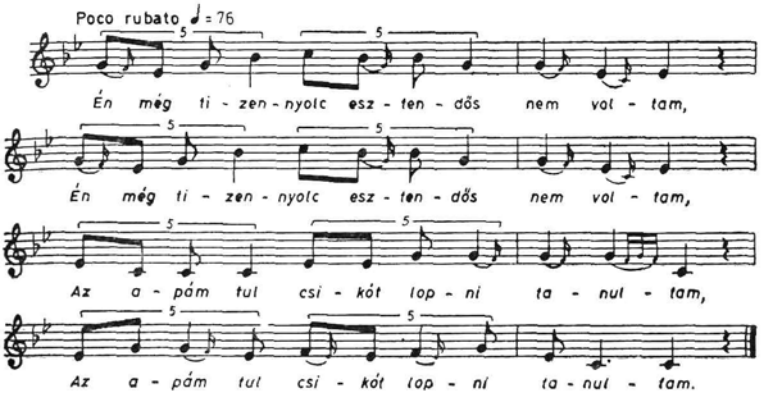

Én loptam el a vármegye hat lovát,
Én loptam el a vármegye hat lovát,
Ingem keres a vármegye s az ország,
Ingem keres a vármegye s az ország.

Ha megtanál, tudam, mi lesz a vige,
Ha megtanál, tudam, mi lesz a vige,
Rövid kötél magas fa teteibe,
Rövid kötél magas fa teteibe.

Szék (Mezőség), 1970